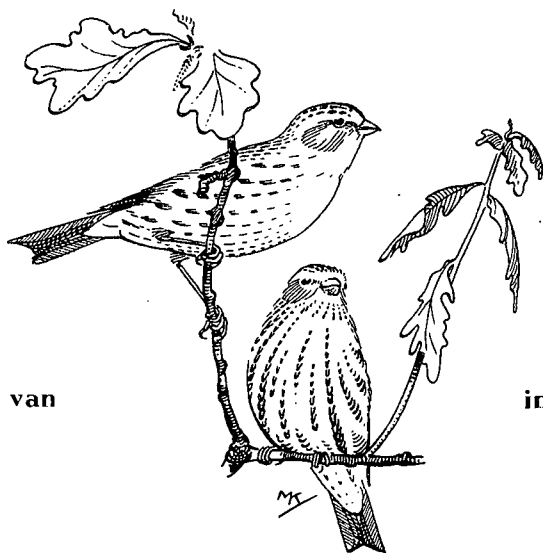

Voorkomen van

in Aerdenhout

de Europese kanarie

Al sinds ongeveer 1946 hoorden we in Aerdenhout op enkele plaatsen een vogelgeluidje, dat we niet thuis konden brengen, totdat we erop gewezen werden, dat het een Europese kanarie was. In 1951 werden er hier ook weer verscheidene gehoord en ook werd toen een nest gevonden.

De Europese kanarie heeft zijn gebied sinds de achttiende eeuw steeds naar het noordwesten uitgebreid, zoals op bijgaand kaartje te zien is. In het midden van de achttiende eeuw kwam hij in Duitsland niet voor, doch op het eind van die eeuw constateerde men broedgevallen in Z.W.-Duitsland. Zo is hij steeds noordelijker opgedrongen. Ons land moet hij in 1922, of mogelijk iets eerder, bereikt hebben. In dat jaar werd in Zuid-Limburg een paartje broedend aangetroffen. Daarna heeft men ze er geregeld waargenomen. In Twente werd de soort voor het eerst vastgesteld in 1923 in Enschede en uit de omgeving Arnhem-Velp kwamen van 1924 tot 1927 ook berichten, dat er kanaries waargenomen waren. In de jaren 1941 tot 1947 kwam hij ook geregeld in Gaasterland voor, maar of men ze daar nog geregeld ziet is ons niet bekend.

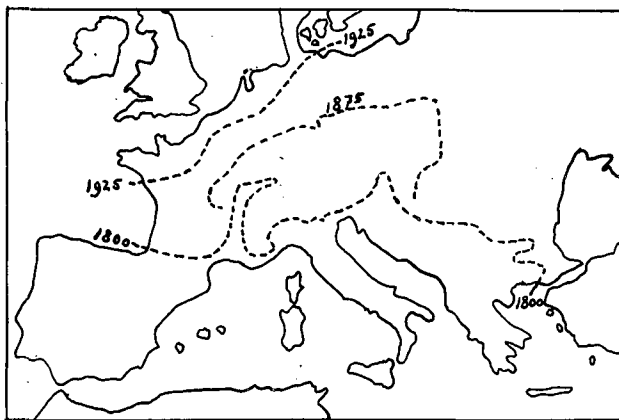
De Europese kanarie is een klein zaadetertje met een kort, dik snaveltje. Hij heeft de grootte van een sijsje, waar hij ook veel op lijkt. De kanarie is echter helderder geel aan kop en borst en vooral de gele stuit springt bij de vliegende vogel in 't oog. Hij zit bij voorkeur in het hoogste topje van de bomen te zingen of op draden van de elektrische leiding. Zijn sissende liedje valt direct op als men het eenmaal gehoord heeft. Het klinkt als „sriet-srietsi-si-si, sriet-srietsi-si-si”. Dit wordt steeds achter elkaar herhaald. De kanarie zingt bij voorkeur bij mooi zacht weer, vooral in de laatste dagen van April en in de eerste week van Mei kan men hem veelvuldig horen zingen. Daarna neemt de zangintensiteit af. Wel hoort men dan vaak een ander geluidje, dat hij onder het vliegen laat horen: „trrrt-trrrr”. Dit lijkt op een geluidje van de groenling, maar zachter en minder nadrukkelijk. De zang

van de kanarie is niet vèr-dragend, maar men merkt het wel direct op, omdat het niet met die van een andere vogel te verwarren is of misschien met die van de grauwe gors. Deze komt hier in het westen echter niet voor.

Als er één of meer wijfjes in de buurt van een zingend mannetje zijn, doet hij zeer opgewonden en kan men zijn aardige baltsvluchten bewonderen. Van een hoog takje dwarrelt hij dan met uitgespreide vleugels en staart al zingend naar beneden, om daarna fladderend als een vleermuis naar een andere tak te vliegen. Tijdens deze baltsvlucht komt de heldergele stuit duidelijk uit, hetgeen ongetwijfeld signaalwerking zal hebben.

Omstreeks 7 à 9 April arriveerden dit jaar de eerste kanaries hier weer in hun broedgebied, maar het was wel Mei voordat ze er alle waren. In 1954 kwamen we — samen met de heer R. Kofman — in Aerdenhout tot 25 territoria, die we hebben vastgesteld naar het aantal zingende mannetjes. Later werden ook op enige plaatsen jongen gezien.

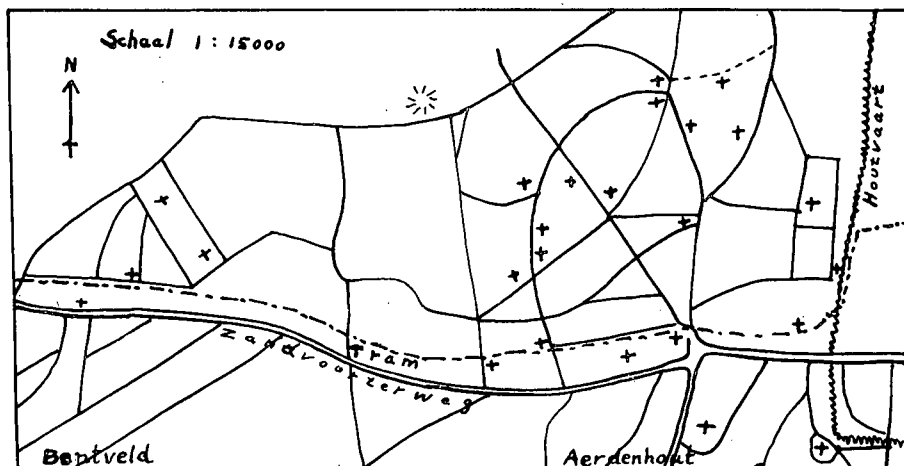
Ook dit voorjaar hebben we reeds geconstateerd, dat vrijwel dezelfde territoria weer bezet zijn. De Europese kanarie houdt zich in Aerdenhout bij voorkeur op in de villatuinen en een park. Hier staan enkele coniferen en wat opgaand loofhout rond gazons. In de nabijheid van deze tuinen ligt een gordel van moestuintjes met elzensingels, wat essen- en eikenhakhout. In Aerdenhout is zijn voorkomen begrensd. Men treft zijn territoria bijna alleen aan ten noorden van de Zandvoortweg. Vóór 1923 waren hier hoofdzakelijk aardappel- en groentelandjes. Een tweede complex van territoria vinden we in Bentveld, ook benoorden de Zandvoortweg. Ook hier waren in 1920 nog allemaal groente- en aardappellandjes. Zou deze vorm van cultuurontwikkeling misschien de oorzaak zijn, dat wij de kanarie wel in Aerdenhout en Bentveld hebben, maar niet in Overveen en Bloemendaal? Tot nu toe hebben wij ze daar namelijk nog niet regelmatig gehoord. Ogenscheinlijk lijkt het terrein daar hetzelfde als in Aerdenhout, ook allemaal villatuinen met

Uitbreiding van het gebied van de Europese kanarie in Europa.
(naar Niethammer)

bomen, coniferen en gazons, alleen met dit verschil, dat deze tuinen meest op oude bos- en duingrond liggen.

Dat de Europese kanarie zijn gebied uitbreidt, kunnen we constateren uit het feit, dat er dit voorjaar ook een zingend exemplaar is gehoord in Heemstede langs de Herenweg. Op andere plaatsen in Nederland neemt het aantal kanaries eveneens toe. Ze zijn gezien in Brabant, in Den Dolder en in Twente.

Territoria van de Europese kanarie (aangegeven met een kruisje) in Aerdenhout en Bentveld, vastgesteld in dit voorjaar tot 7 Mei 1955.

Vroeger zijn ze ook in de omgeving van Arnhem gesignaleerd, maar of ze daar nog regelmatig voorkomen, is ons niet bekend.

Het zou interessant zijn, thans eens een overzicht te krijgen van het voorkomen van de Europese kanarie in Nederland. Zou daarom ieder, die gegevens hierover kan verstrekken, deze willen opgeven aan ondergetekende, Veldlaan 8, Bentveld? Wij hopen dan in „Natura” te zijner tijd hierop terug te kunnen komen.

T. Bloem-Margadant

Een „uniek” nest van de Hoornaar

(*Vespa Crabro* L.)

Toen de nesten van de sociale wespen mijn aandacht begonnen te trekken, had ik nooit vermoed, hoe sterk de vormen van deze nesten kunnen variëren. Had ik het geweten, misschien was ik er nooit aan begonnen. Tot mijn geluk kreeg ik eerst „normale”, d.i. vrijwel alzijdig symmetrische, nesten in handen en begonnen de afwijkingen zich aan mij te vertonen als eenvoudig te verklaren verschijnselen. Dit zorgde er voor, dat ik „gereed” was, toen meer gecompliceerde „vervormingen” aan mijn oordeel werden onderworpen. De vooraf vastgestelde hoofdpunten in de bouw konden via nevenverschijnselen in de afwijkingen worden teruggevonden, waardoor bleek, dat steeds dezelfde bouwetten gelden: het verkrijgen van inzicht in de bouw werd daardoor zeer vergemakkelijkt.

Verbeeldt u zich mijn ontzetting, toen ik van het hierbij afgebeelde nest van *Vespa Crabro* ter contrôle van mijn kennis een proefverklaring had opgesteld en deze ... totaal van de werkelijkheid bleek af te wijken. Wat was hier aan de hand?

Laat ik de situatie even meedelen. Bij het afdrukken van negatieven stuitte de